

”Europas utmaningar kan inte vänta”

- Hur påverkar EU:s nystart den lokala och regionala nivån?

Bryssel den 25 - 26 mars 2015

Konferensen ”Europas utmaningar kan inte vänta” - Hur påverkar EU:s nystart den lokal och regionala nivån? var ett samarrangemang mellan de svenska regionkontoren i Bryssel och Sveriges Kommuner och Landstings Brysselkontor och samlade totalt 160 deltagare under två dagar. Nedan finner du minnesanteckningar från konferensens första dag. Anteckningarna ska ej ses som ordagranna återgivelser av vad som sades utan snarare som ett försök att spegla diskussionen, kompletterat av de PowerPoint presentationer som finns tillgängliga för nedladdning.

Innehållsförteckning

Dag I, 25 mars	2
1. EU-kommissionens nya prioriteringar och arbetssätt	2
2. Den europeiska planeringsterminen, ekonomisk styrning och Europa 2020.....	3
3. En ny satsning på jobb, tillväxt och investeringar: Vad blir egentligen annorlunda? .	3
4. En motståndskraftig energiunion och en framåtblickande	4
klimatpolitik	4
5. Paneldiskussion med svenska europaparlamentariker om EU:s nystart	5
Dag II, 26 mars.....	8
1. Cirkulär ekonomi: Livsmedels- och skogsbaserad bioekonomi för grön tillväxt.....	8
A new proposal for an EU policy on circular economy:	8
How can local and actors contribute and what benefits are there?	8
Exempel på livsmedelsbaserad bioekonomi	10
2. Inkludering/exkludering- att skapa en känsla av tillhörighet	12
Skillnader i hälsa och livsvillkor i Göteborg	12
Ökade klyftor i Europa – konsekvenser och lösningar	13
Inkludering, exkludering.....	13
Vad driver exklusions- och inklusionsprocesser på landsbygden i Kalmar län?	14
Paneldebatt	15
3. Forskning och innovation	17
Europeiska innovationspartnerskapet.....	17
Sociala innovationer	17
Innovationsupphandling i offentlig sektor:	18

Dag 1, 25 mars

1. EU-kommissionens nya prioriteringar och arbetsätt

Teresa Küchler är sedan 2010 Svenska Dagbladets EU-korrespondent i Bryssel. Som Brysselskribent vill hon, enligt egen utsago, "översätta institutionernas jargong-laddade dokument till begripliga nyhetsartiklar för SvD:s läsare och visa varför EU borde vara ett givet ämne vid svenska köksbord". Under sitt föredrag beskrev hon på ett rakt och underhållande sätt processen som lett till den nya EU-kommissionens utformning och arbetsätt.

Küchler inledde med att diskutera Lissabonfördragets demokratiska reformer från 2009 fastslog att EU-kommissionens ordförande ska väljas mot bakgrund av resultatet i valet till Europaparlamentet – vilket i praktiken innebär att den parlamentariska partigrupp som erhåller flest röster utser vem som tilldelas ordförandeposten. Detta för att öka det demokratiska inflytandet i EU. Inför EU-valet 2014 lanserade därför majoriteten av parlamentets partigrupper varsin så kallad spitzenkandidat (sv: toppkandidat) till ordförandeposten. Mot bakgrund av valresultatet utsågs därmed Jean-Claude Juncker, i egenskap av den största partigruppen EPP:s spitzenkandidat, till ny ordförande för EU-kommissionen.

Vilka konsekvenser kunde detta få? Teresa Küchler lyfte framför allt det faktum att kommissionens roll som en politisk oberoende jämkare plötsligt förändrats då Juncker nu, enligt henne, nu är utvald av en politisk partigrupp. En vidare effekt, menade Teresa, är att parlamentets exklusiva rätt att avsätta kommissionen inte längre känns lika självklar. Skulle parlamentet verkligen klara att avsätta en ordförande de lagt så mycket tid och energi på att få tillsatt? Mot denna bakgrund riskerar förändringen i Lissabonfördraget leda till ett demokratiskt underskott, snarare än det ökade demokratiska inflytande som fördraget syftade till att skapa.

När det gäller EU-kommissionens förändrade arbetsätt kommer det tydligt till uttryck i Junckers uttalande att "Vi ska vara stora i de stora sakerna och små i de små sakerna". Det europeiska samarbetet ska bli mer effektivt och politiskt. När det gäller centrala frågor som exempelvis energi och miljö är det viktigt att arbeta för en gemensam politik, men när det gäller mindre frågor ska dessa lämnas åt medlemsländerna att själva hantera. Detta menade Küchler är en strategi för att dämpa det EU-missnöje som gror i delar av Europa, framför allt i Storbritannien, och som ofta bottnar i irritation kring EU:s inblandning i detaljfrågor på nationsnivå.

- "Hur ofta ser vi inte tidningsrubriker som inleds med 'EU förbjuder...', följt av allt från snus till lakritsstänger?!" I nio av tio fall stämmer inte dessa förbudsrubriker, men likväl påverkar denna typ av rapportering medborgarnas syn på EU, fortsatte Küchler. Den nya kommissionen är utan tvekan medveten om vikten av god publicitet, något som märktes tydligt då hela kommunikationsavdelningen byttes ut vid de nya kommissionärernas tillträde.

En ökad effektivisering av EU-politiken märks redan idag genom det stora antalet liggande lagförslag som slopats till följd av att de legat och "skvalpat" för länge. Kommissionen har även sagt nej till de lagförslag som enligt Küchler riskerar att "irritera" medlemsländer. Att de 28 kommissionärerna numer också är tvingade till att samarbeta kring Junckerplanens tio prioriterade frågor är ytterligare ett verktyg för att öka effektiviseringen, avslutade Küchler.

2. Den europeiska planeringsterminen, ekonomisk styrning och Europa 2020

Tom Snels, tjänsteperson vid kommissionens generalsekretariat, presenterade kort innebörden av den europeiska planeringsterminen och landrapporten för Sverige 2015.

Dagens andre talare var Tom Snels, tjänsteperson vid kommissionens generalsekretariat. Snels gav en presentation om den europeiska planeringsterminen – EU:s främsta verktyg för ekonomisk styrning, genom vilket man följer upp hur medlemsstaterna implementerar och utför åtgärder för att uppnå målen i Europa 2020-strategin. Medlemsländerna har antagit nationella mål för att arbeta med Europa 2020. Genom den europeiska planeringsterminen övervakar kommissionen genomförandet av dessa och ger landspecifika rekommendationer till de individuella länderna för att hjälpa dem att uppnå målen. I cykler om ett år identifierar kommissionen nödvändiga reformer för de kommande 12-18 månaderna. Medlemsländerna övervakas på tre områden:

- Finanspolitisk tillsyn (uppfylla EU-medlemskapets avtalskriterier).
- Strukturella reformer (för tillväxt och jobbskapande)
- Makroekonomisk analys (förebygga stora obalanser i budget)

Den grupp hos kommissionen som arbetar med att övervaka Sverige har dragit en rad slutsatser om vad Sverige idag behöver fokusera på i detta hänseende. Kommissionen är oroad över de svenska hushållens stigande skuldkvot, en eventuell bostadsbubbla och en makroekonomisk obalans. Det riktas också kritik mot problemen för unga, lågutbildade och icke EU-medborgare att nå arbetsmarknaden. 2015 årsrapport för Sverige pekar också på sjunkande skolresultat och att detta kommer att få effekter på arbetsmarknaden i framtiden. För att förbättra skolresultaten har Sverige bland annat rekommenderats arbeta för att höja läraryrkets status, erbjuda stöd till svagare elever i ett tidigare skede samt förbättra integrationen av elever med utländsk bakgrund.

3. En ny satsning på jobb, tillväxt och investeringar: Vad blir egentligen annorlunda?

Heidi Jern, kabinetsmedlem i sysselsättning- och tillväxtkommissionären Jyrki Katainens kabinett, förklarade hur kommissionens nya investeringsplan ska leda till ökad sysselsättning, tillväxt och investeringar i Europas regioner.

Heidi Jern redogjorde inledningsvis om den nya kommissionens arbetsätt och tillhörande nya organisatoriska struktur. Jern förklarade att när Jean-Claude Juncker valdes till ordförande uttryckte han, som nämnts tidigare under dagen av Teresa Kuchler, att den nya kommissionen kommer att vara ”stor i de stora sakerna och små i de små sakerna”. Juncker har därför valt att organisera den nya kommissionen i projektgrupper. Junckerkommissionen består av sex vice ordförande utöver utrikesrepresentanten som också är en vice ordförande. En av dessa utses till förste vice ordförande och ansvarar för bättre lagstiftning, förbindelser mellan institutionerna, rättsstatsprincipen och stadgan om de grundläggande rättigheterna. De vice ordförandena ska leda projektgrupper och styra samt samordna ett antal kommissionärens arbete. Syftet med denna organisering är att garantera ett dynamiskt samspel mellan alla kommissionärer, bryta silomentaliteten och motverka statiska strukturer.

Jern fortsatte med att berätta om den nya kommissionens arbetsprogram, bestående av tio prioriteringar, och de åtgärder som kommer att vidtas under 2015. Kommissionens första

prioritering är den europeiska investeringsplanen, ett mångårigt program för att få tillbaka investeringsviljan i Europa och på så sätt bidra till sysselsättning och tillväxt. Investeringsplanen syftar till att lösgöra investeringar, främst genom en mer innovativ användning av finansiella instrument. – i praktiken vill EU i större utsträckning använda sig av lån och garantier istället för bidrag. Till sin hjälp har kommissionen den nyligen presenterade fonden Europeiska fonden för strategiska investeringar (EFSI).

Syftet med den nya investeringsplanen är, enligt Jern, att finansiera projekt av högre riskprofil i nyckelsektorer och på så sätt maximera effekten av offentliga medel och frigöra privata investeringar. Enligt kommissionen finns idag finansiell likviditet, men investeringar hålls tillbaka av det osäkra ekonomiska läget och av hög offentlig och privat skuldsättning i många av EU:s medlemsländer. Den nya investeringsplanen har tre ambitioner: (1) mobilisera finansiering för investeringar, (2) se till så att finansiering når den reala ekonomin och (3) förbättra Europas investeringsklimat.

Investeringsplanen genomförs bland annat genom EFSI som kommer att finansieras genom medel från EU:s budget (16 miljarder euro) och medel från Europeiska investeringsbanken (EIB) (5 miljarder euro). Totalt 21 miljarder euro lånas upp och multipliceras till ett tre gånger så stort belopp som sedan ska investeras i projekt i EU:s medlemsländer. Enligt kommissionen förväntas investeringarna mobilisera minst 315 miljarder euro genom att minska risk i projekten.

Avslutningsvis lyftes tre viktiga förtydliganden angående EFSI:s utformning och funktionssätt:

1. Fonden finansierar inte projekt med 100 procent offentliga medel.
2. Kommuner och regioner behöver inte regeringens godkännande när det söker finansiering för projekt.
3. EIB är för närvarande kontaktpunkt för frågor kopplade till EFSI (i väntan på att en officiell finansiell intermediär presenteras).

4. En motståndskraftig energiunion och en framåtblickande

klimatpolitik

Pierre Schellekens, biträdande chef i klimat- och energikommissionären Miguel Arias Cañetes kabinett förklarade hur investeringar i energi och klimat ska leda till ökad sysselsättning och tillväxt samt presenterade kommissionens nyckelinitiativ för att öka energieffektiviteten, minska koldioxidutsläppen och främja innovation i energisektorn. Vad betyder större satsningar på gröna jobb och högre resurseffektivitetsmål i praktiken för den regionala och lokala nivån?

Pierre Schellekens inledde sitt föredrag med en historisk tillbakablick på en europeisk union som från början i stor utsträckning handlade om energipolitik i form av kol- och stålunionen. Senare hamnade energipolitiken dock i skymundan och fram till idag har EU inte haft en övergripande energipolitik, något kommissionen nu vill ändra på genom energiunionen.

Varför behöver då EU en energiunion? Schellekens poängterade det faktum att energiunionen inte enbart handlar om att slippa det ryska gasberoendet, utan att initiativet har en betydligt

bredare ansats än så. Som det ser ut idag fungerar det europeiska energisystemet inte särskilt väl. Fossilberoendet är stort och det existerar i princip lika många olika energisystem som det finns medlemsländer i EU. Mot denna bakgrund är en gemensam energipolitik nödvändig för att skapa ett bättre och mer effektivt energisystem inom unionen.

Vidare belyste Schellekens vikten av att inom energiunionen skapa en gemensam europeisk energimarknad, och menade att EU måste göra det tillgängligt för konsumenter att välja fritt bland flertal olika producenter - ”En konsument i Sverige ska ha möjlighet att välja ett portugisiskt vindkraftsbolag om så önskas”. En gemensam energimarknad är en förutsättning för att lyckas med energiunionen.

En viktig fråga för kommissionen har varit arbetet med att främja förnybara energikällor, vilket är en integrerad del av energiunionen. Schellekens var nöjd med att 15 procent av Europas energi idag kommer från förnybara energikällor och hoppas på fortsatt utveckling i rätt riktning. En gemensam energipolitik är viktig, bland annat för att:

- Det är bra för miljön (mer förnybar- och grön energi)
- Den leder till lägre priser för konsumenter
- Den leder till minskad extern energiimport

Schellekens menade därför att det finns både geostrategiska- ekonomiska- och miljömässiga drivkrafter med en gemensam energiunion. Det regionala och lokala arbetet är en viktig del för att implementera de mål som energiunionen vill uppnå – ”Besluten ligger sällan på EU-nivå, därför ligger mycket ansvar på regional och lokal nivå”, menade Schellekens.

En utmaning EU står inför är att skapa bättre lagstiftning och en marknadsreglerings-mekanism, vem ska fatta viktiga beslut när det uppstår tvister på en gränsöverskridande energimarknad? Europa behöver även en förbättrad infrastruktur och en högre energieffektivitet för att uppnå energiunionens målsättningar: ”Man bör se energieffektivitet som en energikälla för sig”, avslutade Schellekens.

5. Paneldiskussion med svenska europaparlamentariker om EU:s nystart

Konferensens första dag avslutades med en paneldiskussion angående den nya kommissionens arbete och ambitioner. I diskussionen deltog de svenska europaparlamentarikerna Fredrick Federley (C), Jytte Guteland (S) och Linnéa Engström (MP).

Dagens sista programpunkt inleddes av Fredrick Federley, som förhöll sig positiv till den nya kommissionens arbetssätt där arbetet inriktas på ett fåtal områden inom vilka EU verkligen kan åstadkomma förändring. Federley lyfte även fram paketet om cirkulär ekonomi samt bildandet av energiunionen och den digitala inre marknaden som viktiga prioriteringar. Enligt Federley var energiunionen betydelsefull då den kommer att bidra till ökad produktion av förnybar energi i Sverige, men även skapar möjligheter till energiflöde mellan medlemsstaterna. Detta leder i sin tur till ett minskat beroende av energiimport, vilket säkrar industriproduktionen och den ekonomiska tillväxten.

Vad gäller kommissionens arbete inom den närmaste framtiden lyfte Federley också fram frågan om romernas utsatta situation som viktig. Mycket engagemang fanns för frågan men samtidigt lever en del medlemsländer inte upp till sitt ansvar att respektera Köpenhamnskriterierna. Tillsammans med Soraya Post (FI) arbetade Federley just nu med att

försöka få till stånd utformandet av en handlingsplan eller liknande för att på så sätt finna en väg framåt i frågan kring romernas situation. Det planerades även för ett seminarium med parlamentariker och regionala aktörer på ämnet.

Jean Claudes Junckers intention att ha en närmare dialog med europaparlamentet uppfattade Federley som positivt eftersom detta innebär en maktörflyttning till en institution som direkt representerar medborgarna i EU. Han uttryckte att kommissionen var mer öppen och tillgänglig än han förväntat sig, men att det däremot är betydligt mer problematiskt att få insyn i det arbete som bedrivs i ministerråd – ”Vi som parlamentariker har ingen aning om vad som pågår där”.

Jytte Guteland ansåg i likhet med Federley att kommissionens intention att EU ska arbeta för att ha stort inflytande i stora frågor och mindre inflytande i mindre frågor var positivt. Vad gäller kommissionens nya program om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat (Refit) förde Guteland fram den kritik som finns angående initiativet. Programmet innebär att kommissionen ska vidta åtgärder för att förenkla och upphäva lagstiftning samt skapa bättre förutsättningar för genomförande av redan befintliga initiativ. Regelförenkling kan enligt Guteland bidra till ökad effektivitet men samtidigt riskerar det att inom vissa områden leda till negativa konsekvenser. Kommissionen har i detta sammanhang ibland inte i tillräcklig utsträckning utrett konsekvenserna av att ett lagstiftningsområde blir föremål för Refit.

Guteland delade även Federleys mening i frågan om kommissionens nära samarbete med europaparlamentet, hon poängterade särskilt vikten av att kommissionen genom europaparlamentet får ta del av EU-medborgarnas perspektiv på olika frågor. Vad gäller vilka politikområden som den närmaste framtiden är speciellt prioriterade inom EU ansåg Guteland energiunionen och den digitala inre marknaden som särskilt viktiga, hon betonade även betydelsen av att anknyta dessa frågor till ett regionalt perspektiv. Romernas situation var också det en mycket aktuell fråga, en gemensam strategi bör utformas inom EU för att senare ligga till grund för medlemsländernas arbete i frågan – här krävs ytterligare samverkan på den regionala nivån.

Inom det sociala området önskar Guteland en ökad debatt kring ett ”socialt Europa” - som står upp för medborgarnas rätt till hyggliga löner och fackliga organisationer. EU bör naturligtvis ta ansvar i dessa frågor men fokus måste ändå vara på de enskilda ländernas arbete.

Linnéa Engström betonade på samma sätt som Federley och Guteland vikten av att kommissionen och europaparlamentet samarbetar för att åstadkomma förändring inom olika politikområden. Engström lyfte i detta sammanhang fram konsultationsprocessen som en mycket betydelsefull möjlighet för att från t.ex. regional nivå påverka lagstiftningsprocesser inom EU – ”Till er som sitter här idag vill jag skicka med hur otroligt viktiga ni är när kommissionen konsulterar!” Ett tips till åhörarna var att vässa argumenten då kommissionen rådfrågar lokal och regional nivå, då det inte säkert att en regering alltid prioriterar det som är viktigt på lokal och regional nivå.

Vad gäller frågan om vilka politikområden som just nu är speciellt viktiga inom EU anförde Engström att hon såg fram emot kommissionens förbättrade förslag till nytt paket om cirkulär ekonomi, särskilt då bioekonomi är ett väldigt centralt och viktigt område för Sverige att satsa på inom EU.

I likhet med Guteland och Federley ansåg också Engström frågan om romernas situation som prioriterad. På kommunal nivå i Sverige släcker man bränder hela tiden för att förbättra

situationen för romerna, men det är också nödvändigt att hela tiden sätta press på EU-nivå för att alla medlemsländer ska arbeta aktivt kring detta. Engström lyfte avslutningsvis också jämställdhetsfrågan, där hon bland annat poängterade vikten av att fler kvinnor uppmuntras till att söka sig mot forskningsyrken och tekniska yrken.

Fredrick Federley avrundade paneldiskussionen med att rikta sig åhörarna och skicka med påminnelse om att **”Det här är ER arena, här har ni möjlighet att påverka!”**

Dag II, 26 mars

1. Cirkulär ekonomi: Livsmedels- och skogsbaserad bioekonomi för grön tillväxt

Arrangörer: Region Östergötlands EU-kontor och Region Värmland European Office

Under den andra dagen av Sveregkonferensen samlades 30 deltagare för att lära sig mer om, och samla inspiration för, arbetet mot en cirkulär ekonomi. Seminariet inleddes med att Kajsa Sundström, Region Värmland European Office, och Maria Pettersson, Region Östergötlands EU-kontor berättade varför man valt ämnet cirkulär ekonomi som tema för detta seminarium. I båda regionerna arbetar man mycket med frågan om en hållbar och fossilfri tillväxt. I Värmland är frågan framförallt kopplad till skogsindustrin medan det i Östergötland framförallt handlar om en hållbar livsmedelsproduktion. Cirkulär ekonomi är även en fråga som i dagsläget debatteras inom EU, vilket även märktes under Sveregkonferensens första dag.

Seminariets moderator, Christofer Berg, kanslichef för Centerpartiet i Europaparlamentet, presenterade efter denna introduktion hur industriutskottet i Europaparlamentet såg på ämnet. De är positivt inställda till konceptet cirkulär ekonomi och anser att det finns en stor och outnyttjad potential. Han lyfte även att ett litet och råmaterialsnålt land som Nederländerna ändå kan räknas som det mest resursrika landet i Europa tack vare deras återanvändning.

Den föregående EU-kommissionen lade fram ett förslag till direktiv för cirkulär ekonomi som framförallt fokuserade på avfallshantering. Den nya kommissionen valde dock hösten 2014 att dra tillbaka detta förslag med motiveringen att de vill lägga fram ett nytt, mer ambitiöst förslag som kommer täcka in fler aspekter. Från Europaparlamentets sida är man dock något oroliga att förslaget inte blir mer ambitiöst och att det kan komma att dra ut på tiden. Trenderna inom cirkulär ekonomi är dock tydliga. Med råvarupriser som stiger så har även företagen förstått att det finns ett intresse för dem att utforska olika möjligheter på området. Trots många bra argument finns det europaparlamentariker som är emot en cirkulär ekonomi och det verkar framförallt bero på att de vill fortsätta på samma spår som tidigare och göra mer av det som redan gjorts.

A new proposal for an EU policy on circular economy:

How can local and actors contribute and what benefits are there?

Hugo-Maria Schally, enhetschef för cirkulär ekonomi vid EU-kommissionens generaldirektorat för miljö.

Hugo-Maria Schally inledde sin presentation med att lyfta det faktum att cirkulär ekonomi inte är något nytt för kommissionen, utan att man arbetat med området en längre tid i syfte att göra Europa mer resurseffektivt i enlighet med det sjunde miljöötgärdsprogrammet. När den nya kommissionen tillträdde hösten 2014 fanns en stark vilja att se över gamla förslag och man valde att dra tillbaka ett stort antal förslag – bland annat det för cirkulär ekonomi. Man gjorde detta för att kunna bredda förslaget till att inte enbart reglera avfall utan även ta hänsyn till produkters hela livscyklar och alla relaterade aspekter, vilket medför stora möjligheter med det nya förslaget som arbetas fram under 2015 och kommer sätta agendan för de kommande fyra åren. Syftet med förslaget är att man ska gå från en linjär till en cirkulär ekonomi och spara

produkters värde i cirkeln så länge det är möjligt och innan det slutar som avfall utvinna den sista energin. Man anser att obehandlat avfall är ett slöseri ur både miljömässigt och ekonomiskt perspektiv.

Det finns fyra incitament som driver kommissionens arbete med cirkulär ekonomi; miljön och den negativa inverkan avfall har på den, bristen på råvaror i Europa vilket medför ett importberoende från andra länder, ett samhällsligt tryck där antalet medelklassmedborgare kommer att öka väsentligt de kommande åren, samt innovation och tillväxtpotential där det finns en enorm möjlighet till jobbskapande.

Schally betonade den lokala och regionala nivåns roll och att det är på denna nivå det faktiska arbetet måste genomföras. Det nya förslaget måste därför vara utformat så att det kommer innebära en verklig skillnad, men samtidigt är det svårt för länder som är välutvecklade i detta hänseende att visa på resultat då vinstmarginalerna minskar ju bättre man är på området. Det är enligt Schally även viktigt att kritiskt granska vilka frågor det är lämpligt för EU att ge rekommendationer och lagstifta kring, och vilka frågor som bör lämnas till den nationella, regionala eller lokala nivån.

I det nya förslaget kan man räkna med att målen för avfall kommer vara lika ambitiösa som i det tidigare direktivet men att det nya förslaget även kommer att omfatta aspekter såsom utvinning, produktion, produktdesign, konsumtion samt alla aspekter som har med återvinning, återanvändning och reparation att göra. Han ansåg även att det är viktigt att hantera frågan om industriellt avfall eftersom marknaden brister i att återanvända detta. Det är även viktigt att arbeta med produkter från ett väldigt tidigt skede där produktmaterial och hur dess sammansättning är en viktig fråga. Detta kan avgöra om man kan återvinna materialet eller separera de olika komponenterna i materialet så dessa kan återvinnas. Även en produkts tekniska design är viktig, där homogena material är lättare att skilja på och därmed även lättare att återvinna. På det industriella området har det visat sig att nationella åtgärder inte fungerar eftersom aktörerna verkar på ett gränsöverskridande sätt, varför det är viktigt med reglering från EU-nivå.

Även konsumenten har en viktig roll i en cirkulär ekonomi och i dagsläget finns brister vad gäller lättillgänglig och jämförbar information. Idag finns det till exempel hela 550 olika märkningar i Europa för att identifiera ekologiska produkter, varav den svenska Svanen är ett exempel. Cirkulär ekonomi behöver dessutom kopplas samman med EU-finansiering såsom Europeiska fonden för strategiska investeringar (EFSD), Europeiska investeringsbanken (EIB) samt Horisont 2020. Enligt Schally behöver man också göra det mer attraktivt för företag att investera i sektorn. Kommissionen arbetar nu alltså med det nya förslaget och kommer från mitten av maj till någon gång under sommaren genomföra ett offentligt samråd för det nya förslaget som kommer att publiceras i slutet av 2015.

Efter presentationen fick åhörarna möjligheten att ställa frågor där den första behandlade relationen mellan ISO (International Organization for Standardization) och cirkulär ekonomi. Schally betonade att ISO anger en minimistandard som är industridriven, varför den utgör en bra startpunkt men att det behövs en mer ambitiös och framåtblickande strategi. En annan fråga berörde offentlig upphandling och Schally ansåg att detta kommer ha en betydande roll i implementeringen av cirkulär ekonomi och att man måste gå ifrån att endast se till priset vid offentliga upphandlingar. Den sista frågan handlade om kommissionens mål om ett stopp av avfallsdeponier vilket har gjort vissa medlemsländer bekymrade. Schally betonade att stoppet

enbart rör obehandlat avfall och att det alltid kommer att finnas visst avfall, men att detta måste minskas till ett absolut minimum.

Exempel på livsmedelsbaserad bioekonomi

Theo Neyenhuis, Regio Food Valley

Theo Neyenhuis höll i dagens andra presentation som handlade om ”Regio Food Valley” vilket är ett samarbete mellan åtta nederländska kommuner med ambitionen att bli Europas främsta livsmedelsregion. Att samarbetet kom att riktas just mot mat var enligt Neyenhuis ganska självklart- det är helt enkelt det område regionen är bäst på, och han betonade vikten av att fokusera på det man kan bäst.

Samarbetet är utformat som en triple-helix vilket innebär att industri, forskning och det offentliga är en del av samarbetet som påbörjades på initiativ av de olika livsmedelsaktörerna i regionen, vilka såg ett behov att bättre koordinera sitt arbete. Ett kluster inom informations- och kommunikationsteknik (IKT) är även del av samarbetet då man på ett bättre sätt försöker koppla samman IKT och livsmedel. Bland de projekt som Regio Food Valley har arbetat med finns exempelvis plant-e där man utvinnet elektricitet från en växande planta samt att man är en testplats för förarlösa bussar.

The forest sectors’ contribution to the European bio and circular economy

Tytti Peltonen, Corporate Affairs at Metsä Group

Förmiddagens tredje och sista presentation hölls av Tytti Peltonen från Metsä Group - ett finskt skogsföretag som ägs av skogsägare. De arbetar med fem olika affärsområden, skog, trä, fiber, kartong samt vävnad och är ett globalt företag baserat i Finland. Peltonen förklarade att det till följd av en växande befolkning även blir en ökad efterfrågan på råmaterial, varför processer måste bli mer effektiva vad gäller material och resurser. Skogsindustrin har en enorm potential, framförallt för de nordiska länderna, för att besvara den växande befolkningens behov och det finns många goda exempel på en hållbar skogsindustri och hur den kan bidra till en cirkulär ekonomi. Hon ansåg också att det är viktigt att man från EU:s sida inte reglerar det som inte behöver regleras och att det finns en stor risk att viss del av värdet i råvaran går förlorad om man exempelvis subventionerar biodrivmedelproduktionen.

Metsä Group planerar göra en stor investering i ett biologiskt massabruk med hög effektivitet där man utnyttjar alla biprodukter och där samarbetspartners kommer ha en direktåtkomst till bruket. Det finns en ökad efterfrågan för mjuk massa och i Finland finns fortfarande en stor potential varför man har valt att gå vidare med denna form av investering. Massabruket kommer innebära många nya jobbtillfällen och förhoppningen är att bruket, som inte kommer att använda några fossila bränslen, kommer att vara avfallsfritt.

Deltagarnas avslutande reflektioner

Under kaffepausen fick seminariets deltagare i uppgift att diskutera två frågor; om en eventuell koppling mellan seminariets ämne och de lokala/regionala tillväxtstrategierna gick att finna, samt om de kunde se att deras kommun/region kan bidra i EU:s arbete för en cirkulär ekonomi. De allra flesta deltagarna kunde se en tydlig koppling mellan cirkulär ekonomi och deras tillväxtstrategier och att Sverige kan bidra med goda exempel då vi redan kommit långt i detta

arbete. Under diskussionen lyftes det även fram att det är viktigt med fortsatt kommunikation med allmänheten och medborgarna för att påminna om varför det är viktigt att tänka hållbart och sortera avfall. Där kan man också hjälpa andra länder genom att sprida hur man gått tillväga för att bidra till en beteendeförändring hos de svenska medborgarna. Man ansåg även att det finns ett behov av att skapa plattformar för att koppla samman intressenter och att dela kunskap. Ett av de sista inspelen var angående de gamla synderna och hur man ska hantera det obehandlade avfall som redan finns i deponi.

2. Inkludering/exkludering- att skapa en känsla av tillhörighet

Arrangörer: Småland-Blekinges Europakontor, Göteborg Stads Brysselkontor

Skillnader i hälsa och livsvillkor i Göteborg

Åsa Lundquist, utvecklingsledare, Göteborgs stads sociala resursförvaltning

Åsa Lundquist talade om Göteborgs sociala resursförvaltning och dess mål för 2014, för att minska de socioekonomiska skillnaderna;

- Öka förutsättningar för goda livschanser
- Förbättra göteborgarnas hälsa
- Bryta segregation

Dessa mål ska sätta agendan för den spridningsfas och prioriteringsfas som resursförvaltningen befinner sig i under 2015. Lundquist fortsatte med att beskriva olika faktorer som är avgörande för att en individ ska få goda livschanser, för att hälsan ska förbättras, segregationen brytas och för att de socioekonomiska skillnaderna på sikt ska minska

Lundquist talade vidare om att högre social position i ett samhälle ger bättre hälsa generellt sett. Hon menade också att större socioekonomiska skillnader i ett samhälle ger sämre hälsa hos befolkningen i allmänhet. Vidare är det fördelningen i samhället av makt, kontroll och resurser som avgör en individs hälsoutveckling. Ju högre upp man är i trappan/skalan makt-kontroll-resurser (mycket makt), desto bättre hälsa har man än den individ som befinner sig längst ner i trappan (knappa resurser). Det oavsett om individen på den lägre nivån egentligen har bättre fysisk kondition och exempelvis inte röker. Andra faktorer är: medellivslängd, eftergymnasial utbildningsnivå, skillnader i årsinkomst, medmänsklig tillit och social isolering.

Lundquist fortsatte vidare med att beskriva Göteborgs stads sociala resursförvaltnings fyra fokusområden;

1. Att ge varje barn en god start i livet
2. Att skapa goda förutsättningar för alla genom skolåren
3. Att skapa goda arbetsförutsättningar för alla
4. Att skapa hälsofrämjande och hållbara miljöer och samhällen

För att lyckas med dessa behövs strukturella och övergripande åtgärder. Exempelvis behöver man skapa en gemensam hälsofrämjande arena för både barn och föräldrar; förskolor med hög kvalitet, minskat antal barn i ekonomisk utsatthet och minskat antal avhysningar och vräkningar av barnfamiljer. Det är också viktigt att stärka skolans likvärdighet och utveckla skolans samarbete med föräldrarna, för att exempelvis förhindra avhopp. Slutligen är det viktigt att underlätta för inträde på arbetsmarknaden samt ge stödande/rådgivande insatser för unga.

Tips på hemsida att besöka: www.socialhallbarhet.se

Ökade klyftor i Europa – konsekvenser och lösningar

Julius Op De Beke, EU-kommissionens generaldirektorat för sysselsättning, socialpolitik och inkludering

Julius Op De Beke från EU-kommissionens generaldirektorat för sysselsättning, socialpolitik och inkludering diskuterade de ökade socioekonomiska klyftorna i Europa med fokus på konsekvenser och utvecklingsmöjligheter. De Beke menade att det råder stora skillnader mellan olika europeiska regioner i EU vilket tydliggörs vid jämförelse av de nordvästra- och sydöstra medlemsländerna. De Beke menade att ”Sverige må vara en av de bästa i klassen” men att varje enskilt land har sina problem som måste åtgärdas.

EU kan främst påverka via ”soft law”, en form av påverkansarbete för att få medlemsländer att ändra på regelverk som missgynnar socioekonomiska förhållanden. Att exempelvis peka ut ett lands brister skapar dålig publicitet för landet i fråga och förhoppningsvis en vilja att förändra menade De Beke som betonade vikten av ”naming and shaming”.

De som har påverkats mest av den ekonomiska krisen är invandrargrupper och unga, i vissa medlemsländer är ungdomsarbetslösheten så hög som upp till 50 procent. Det viktigaste för EU och EU:s medlemsländer är att skapa fler arbetstillfällen menade De Beke som under sin presentation var tydlig med att betona korrelationen mellan klyftsamhällen och arbetsbrist.

Inkludering, exkludering

Jens Nilsson (S), europaparlamentariker

Europaparlamentariker Jens Nilsson (S) talade om hur viktigt det är att låta medborgarna känna att de får ta ansvar och att de ges tillit. All lagstiftning som sker i slutändan handlar om den lokala och den regionala nivån, då det är där de tyngsta besluten ligger och tar form. Vikten behöver ligga vid att medborgare i samhällen deltar i styrelser och allmännyttiga föreningar. På så sätt kan befolkningen känna att de tar eget ansvar och att de är inkluderade. Regionalpolitiken behöver effektiviseras och alla regioner behöver ha en strategi som ger en ökad tillväxt och ett utvecklat samarbete med medborgarna, kan man utvidga det kollektiva självförtroendet bland människor genererar det tillväxtspiraler och ökade jobbomöjligheter.

Det är människor som är i världens centrum och så ska det förbli- just därför är det viktigt att skapa en bra stämning i samhällen. Det är där man bor och verkar som samhället ska förbättras. Resultatet av det här leder till en ökad social sammanhållning, människor som vågar ta initiativ till projekt och ett ökat intresse av att bilda företag. Det här är resultatet av att medborgare känner sig inkluderade. Involvering betyder att ta ansvar och ansvar i sammanhanget kan beröra exempelvis ansvar i välfärden men också ansvar för massvis av andra saker.

För att nå den är typen av inkludering är det viktigt att se till så att pengarna går till rätt saker, att de hamnar hos medborgarna som har rätten till dem. För att lyckas med det behöver tuffare sociala och miljöinriktade krav sättas. Kommunerna ska styra vad skattebetalarnas pengar ska gå till och ett mervärde behöver skapas.

Nilsson trycker återigen på att alla typer av organisationer, nätverk och föreningar är bra för inkludering. Det bygger tillit att låta människor göra egna val och inte bli styrda för mycket av andra. Det här är en självklarhet i invandrartäta områden, för i deras hemländer är det så det fungerar och det är ett inkluderande och involverande arbetssätt man jobbar efter. Varje kommun behöver hitta ett förhållningssätt till hur inkludering och involvering kan gå till hos

dem. ”Ge människor ansvar och de växer (...) Den sociala ekonomin skapar tillit i samhällen, vilket också är grunden för inkludering och involvering i samhället.”

Vad driver exklusions- och inklusionsprocesser på landsbygden i Kalmar län?

Karin Alkeberg, handläggare inom området befolkning och välfärd, Regionförbundet i Kalmar län

Karin Alkeberg talade om landsbygdens syn på inkludering och exkludering. I Kalmar län har man en företagsstruktur med småföretag där de stora industrierna har lagts ner. Det talas mycket om en befolkning i obalans och Alkeberg menar att en befolkning i balans skapar förutsättningar till att få en budget i balans. I Kalmar län har man använt sig av OECD:s rapport för att påvisa att det finns en obalans bland befolkningen som man nu jobbar på för att motverka. Detta ligger till grunden för en stor del av deras regionala arbete.

Vidare förklarade Alkeberg att man har en låg andel arbetsför befolkning med Sveriges största andel av åldrande befolkning. För att motverka detta satsar man på utrikesfödda för att fylla ut behovet av den saknade arbetskraften. I dagsläget är ca 9 procent av invånarna utrikesfödda. Målsättningen är att hålla sig till riksnittet som ligger på 15 procent. Utrikesfödda behöver känna sig inkluderade och för att lösa inkluderingsfrågorna arbetar man mycket över kommungränserna. Länet arbetar även för att få fler högutbildade att stanna kvar, speciellt utbytesstudenter.

Alkeberg lyfte sedan fram olika åtgärder som länet arbetar med:

- Kalmar län har en traditionell struktur där kvinnor generellt tjänar mindre än män. Trots att kvinnor utbildar sig i större utsträckning än män så når de inte toppen i samma utsträckning. Den ojämna fördelningen i de olika arbetssektorena hämmar utvecklingen och forskning visar att en ökad fördelning mellan kvinnor och män ökar produktiviteten. Kalmar län jobbar även på den mediala bilden för att öka jämställdheten, exempelvis belyser man kvinnor i den tekniska sektorn och män som arbetar i vården.
- I Kalmar har man fått mandat att driva sociala sammanhållningsprogram genom konkreta projekt. Man anser att det är viktigt att jobba med både de kortsiktiga och de mer långtgående målen. Man vill uppnå dessa mål genom att samverka kring samhällsorientering för nyanlända, bland annat samordnarnas svenskundervisning för nyanlända och det bedrivs en samverkan på 22 olika språk.
- Man har etablerat fryshuset i Kalmar län, vilket är den första i sitt slag utanför storstäderna. I dagsläget är det endast en organisation men målet för 2015 är att ta fram fysiska fryshus. Fryshuset arbetar med ungas inflytande på landsbygden och inte enbart urbant. Socialtjänst och landsting styr och leder tillsammans verksamheten då det är enklare för den enskilda medborgaren.
- Kumulus är en organisation som jobbar med råd, stöd och insatser för unga som söker pengar så de exempelvis kan få möjlighet till att göra små investeringar. År 2012 kände regionens unga att man hade för lite delaktighet och inflytande i kommunerna. Nu

etableras ungdomsråd i samtliga kommuner för att få med de ungas röst. Offentlig sektor och näringsliv skriker efter kompetens och man jobbar för att öka detta. Jämställd tillväxt ska uppnås genom att alla projekt måste inkludera jämställdhet, dock vill man inte ha enbart renodlade jämställdhetsprojekt.

- Inkludering av civilsamhället är viktigt. Man för en bra dialog med föreningslivet och arbetar tillsammans med integrationsfrågor för att civilsamhällets behov ska kunna uppfyllas. Man hoppas att allt detta kommer leda till att man får en befolkning i balans.

Paneldebatt

Åsa Lundquist, utvecklingsledare, Göteborgs stads sociala resursförvaltning

Karin Alkeberg, handläggare inom området befolkning och välfärd, Regionförbundet i Kalmar län

Hur kan man arbeta mer mellan urban- och landsbygdsnivå?

Åsa: I Göteborg kan inflyttningen vara ett problem- men man bör se det som en tillgång. I Kalmar är det en stark politisk positionering i invandringsfrågan då det i dagsläget är lite andra vindar som blåser. Problem med att integrera folk så de inte samlas på ett område. Ibland glömmer man att prata med befolkningen, vilket kan leda till att göteborgaren inte förstår vinsten med detta. Man måste kunna berätta vad som händer i Göteborg, det är mycket mer än bara mediabilden. Förklara varför man startar eller lägger ner skolor. Måste berätta bakgrunden till den sociala välfärden. Mediabilden kan vara missvisande. Man måste bli bättre på att lyfta fram det positiva. Man kan exempelvis inte säga till unga tjejer att man flyttar härifrån för då skapas en konsensus att man ska flytta ut ur länen.

Hur reagerar hemmaopinionen kring integrationen?

Karin: I Kalmar arbetar man hårt för att ändra bilden av att det skulle vara problem. Svårt när tiden är kort. Om en vecka kommer 40 barn som ska ha skolplatser.

Jobbar ni strategiskt för att stötta invandringen och integrationen? Finns det en medveten strategi hur ni motverkar negativ opinion?

Karin: Man anpassar sig från situation till situation.

Urbaniseringsprocessen är otroligt stark. Finns det några mätningar hur er ambition har slagit ut. Har man kunnat behålla fler?

Karin: Nej det finns inte. Lyckas man inte med integrationen finns det ingen nytta för kommunen. Men man har inte gjort några mätningar ännu då det anses vara för tidigt.

Har det varit en konsensus rent politiskt i drivandet av invandringsfrågan?

Karin: Ja det finns en politisk enighet i frågan.

Åsa: I Göteborg försöker man lyfta frågan om socioekonomisk exklusion. Man försöker se förbi varifrån man kommer. De som kan fly har ofta hög status i sitt hemland men i Sverige så sjunker denna och för att undvika frustration måste denna sänkning stoppas upp. Man vill ge dem ett ägande i frågan.

Vikten av att involvera människor i samhället. Har ni goda exempel?

Karin: Kalmar försöker. Genom fryshuset så hjälper unga andra unga.

Åsa: Arbetet har inte hunnit komma ner till medarbetarna. Man är på gång att involvera fler personer och det finns ett tydligt uppdrag att jobba på en dialog med befolkningen. För att jobba långsiktigt behöver man involvera människor för att de ska förstå vad som kommer ske i framtiden.

Hur ser ni civilsamhällets roll? Har vi tillräckligt med resurser för detta?

Åsa: Nja. Utan civilsamhället fungerar inte arbetet. Behövs flera olika röster för att nå en bra effekt.

Hur har man lyckats hantera nationella organisationer som arbetsförmedlingen, försäkringskassan m.fl.?

Karin: I Kalmar har man ett mål om att samtliga organisationer ska ha tätt samarbete och samsyn.

Åsa: Göteborg är bara i början av arbetet. De är inte där ännu men jobbar dit. Man har ett antal projekt förr att uppnå samverkan. Man gör många små goda saker som kanske inte syns i helheten och jobbar för att skala upp insatser.

Karin: Kalmar har många kommuner som gör mycket bra men bästa praxis behöver spridas mer mellan kommunerna. Det är viktigt att kunna lära av de goda exemplen.

Åsa: Göteborg vill ha mer fokusering genom fyra profilfrågor där man kommer kraftsamla. Men man glömmer heller inte bort de bredare insatserna. Man vill förklara social hållbarhet för att folk ska förstå vad det är man vill uppnå.

Vad gör man bäst på de olika nivåerna?

Karin: Det viktiga är att ha mandatet, oavsett vilken nivå man arbetar på. Annars spelar det ingen roll.

Åsa: Den kommunala eller den regionala nivån är helt beroende av nationell nivå och EU-nivå. Man måste göra det bästa för att utnyttja sitt mandat, och det tar tid att komma dit. Det kommer underifrån och nu måste man adressera de här frågorna. Vi kan bara agera inom ett visst ramverk. Men det är viktigt att agera grovt och strategiskt.

Den europeiska nivån – hur nära känner ni att ni tillhör EU? Hur påverkar det den lokala vardagen? Genom projekt etc.? Ger det er något?

Karin: Ja, både och! Man jobbar i det lokala, men man måste koppla ihop det till EU i och med att det är därifrån det kommer. Men jag tror inte att alla känner att EU är så nära som det faktiskt är.

Åsa: Vi ser EU som en nivå för att befästa frågan lokalt. EU kan finnas som ett alibi eller som ett mandat, det har vi lagt en strategi för. Ibland är EU närmare än vad man tror, exempelvis när det berör social innovation och sociala investeringar, då det är EU som jobbar med de här frågorna och det är på samma gång många kommuner som jobbar gentemot dessa två områden idag. Här går det att se tydligt vad som är EU-påverkan. Man behöver dock bli starkare i de här frågorna. Det är sociala frågor som är stora i kommunerna och därför borde kanske EU bli kallad en social union i vissa fall. Frågeställningar som tas upp på den regionala och kommunala nivån behöver också tas upp på EU-nivå i Bryssel, för det är där påverkningsmöjligheterna ligger.

3. Forskning och innovation

Arrangörer: Skåne European Office, Malmö EU Office, Kommunalförbundet Skåne

Seminariet Forskning och Innovation var uppdelat i tre fokusområden: Europeiska Innovationspartnerskap (EIP), Sociala innovationer och Innovationsupphandling i offentlig sektor. Varje del innehöll presentationer med praktiska exempel från de olika områdena och varje del avslutades med frågor. I slutet av seminariet genomfördes en gruppövning där deltagarna blev tilldelade ett av fokusområdena för att diskutera och utbyta erfarenheter utifrån sin hemorganisation. Moderator för seminariet var Dan Andrée från VINNOVA. Han inledde seminariet med att lyfta fram områden där Sverige har varit med och format EU:s ramprogram för forskning och innovation, bland annat dess utmaningsbaserade angreppsätt. Han tog även upp den nya EU-kommissionen och Junckers investeringsplan som tar sig an innovation och forskning på ett nytt sätt, samt att den nya kommissionären för forskning (Carlos Moedas) visat fortsatt stöd för flaggskeppsinitiativet ”Innovationsunionen”.

Europeiska innovationspartnerskapet

- Ylva Reinsert, Skåne European Office, höll en presentation om ”EIP Aktivt och hälsosamt åldrande” och Skånes erfarenheter kring detta. Skåne är den enda svenska aktör inom detta EIP som är en referensplats (reference site), och ska därmed dela med sig av goda exempel på hur man kan arbeta för att vända samhällsutmaningen med en åldrande befolkning till en möjlighet. Resultaten är bland annat att man lyckats bryta ner stuprör och på så sätt nått ett bättre samarbete mellan privata och offentliga aktörer och akademien, skapat en kunskapsbas och ett bredare nätverk som möjliggör nya projekt.
- Liselotte Jensen, Zealand EU Office, höll en presentation om ”EIP Smarta städer och samhällen” och Själlands erfarenheter kring detta. Sedan tidigare fanns det ett etablerat samarbete mellan Skåne, Själland och Schleswig-Holstein med syfte driva en grön STRING-korridor mellan regionerna. STRING-samarbetet visade sig ha gemensamma intressen och mål med EIP för Smarta städer och samhällen och gjorde därför ett åtagande att delta i detta innovationspartnerskap i mitten av 2014. EIP Smarta städer och samhällen är uppdelat i sex olika arbetsgrupper och målet är att skapa incitament och möjligheter för samarbete med andra partners inom EIP och på så sätt kunna delta i flera olika projekt.

Sociala innovationer

- Jan Haak, Malmö stad, berättade om ett särskilt ramverk, Malmökommissionen, som ska vägleda Malmö stad i att göra budgetprioriteringar och utveckla ett samarbete med omgivningen och andra aktörer i Malmö kring sociala frågor. Ett forskningsteam har undersökt och tagit fram ett antal rekommendationer för hur Malmö ska kunna arbeta för att minska klyftorna och göra rätt prioriteringar för de grupper som är mest utsatta i samhället. Syftet är att forskningsresultaten som tagits fram ska tillämpas och implementeras i Malmö stads verksamheter. Några rekommendationer som forskningen kommit fram till är att Malmö stad måste göra sociala investeringar i form av förebyggande insatser som på lång sikt minskar kostnader, att resurser måste tillsättas tidigt i livet för att få bäst effekt samt att man måste koppla samman sociala och

ekonomiska dimensioner av hållbarhet. En slutsats som förmedlades var vikten av ledarskapet och vem som äger processer (eller projekt), och att detta är avgörande för hur processen/projektet implementeras.

Innovationsupphandling i offentlig sektor:

- Lieve Bos, DG Connect, höll en presentation om innovationsupphandling och Horisont 2020. Hon gav ett antal exempel på innovationsupphandlingar som stöds med EU-finansiering, och förklarade att det finns två olika typer av upphandlingar:
 - o Public Procurement of Innovative Solutions (PPI), som innebär att man som upphandlare agerar som en tidig användare av en ny innovativ, men kommersiellt tillgänglig, lösning på marknaden, samt;
 - o Pre-commercial Procurement (PCP), som syftar till att upphandla forsknings- och utvecklingsarbete för specifika problem som man vill finna lösningar på.
- Tamas Szabo, INNOVA (den ungerska regionen Eszak-Alfolds utvecklingsavdelning), som ersatte Ellinor Wallin från Halmstad kommun, gav ett exempel på en EU-finansierad upphandling; IMAILE PCP. IMAILE är ett program som möjliggör för europeiska skolor att genom upphandling ta en aktiv roll i den framtida skolutvecklingen där både lärare och elever kan vara med och påverka, utveckla och modernisera utbildningen i Europa.

Seminariet avslutades med gruppdiskussioner där deltagarna fick möjlighet att reflektera kring de tre fokusområdena i förhållande till sitt eget arbete, följt av en kort återrapportering i helgrupp. Följande är exempel på punkter som togs upp i de olika grupperna:

- Arbeta mer med innovativa arbetssätt och lösningar i den interna organisationen.
- Det behövs mer information om den nya kommissionen och dess prioriteringar.
- Hur är kommunernas beredskap för att möta krav på innovation?
- Det krävs ett innovativt arbetssätt och tekniska lösningar inom den egna organisationen.
- Viktigt att mjuka värden inkluderas och att mätbarheten diskuteras och utvecklas.
- Det behövs tydliga verktyg för hur man kan innovationsupphandla och flera kommuner/regioner vill ha mer information om detta.
- Konferensen har väckt en mängd nya frågor. Det behövs mer kunskap om hur man kan använda sig av olika partnerskap.
- Vikten av ledarskap. Politikerna måste äga processen för att det ska bli förankrat och implementerat.
- Det finns gemensamma utmaningar som vi borde möta tillsammans. Finns det möjlighet att skapa partnerskap på nationell nivå?
- Kan EIP vara en ingång till Horisont 2020?